

1017

REALITAT, PREOCUPACIONS I DESITJOS
DE LA GENT GRAN DE CENTELLES

Joan Costa
Imma Serra
Josep Moles
Jaume Boleda

Jordi Planas
(procesament
informàtic)

Fundació Jaume Bofill
Ajuntament de Centelles
Càritas
Agrupació de la Gent Gran

Barcelona, 1997

	Pàg.
BREU INTRODUCCIÓ	2
OBJECTE I OBJECTIUS DE L'ESTUDI. LES SEVES LIMITACIONS	4
COM S'HA PORTAT A TERME L'ESTUDI	6
I. MARC DE L'ESTUDI	8
2. EL COL·LECTIU DE LA GENT GRAN DE CENTELLES	10
2.1. Característiques del col·lectiu	10
2.1.1. Edat, sexe i estat civil de la població enquestada	10
2.1.2. Lloc de naixement i temps de residència en el municipi	11
2.1.3. Nivell d'instrucció	12
2.1.4. Els nuclis familiars de convivència	14
2.1.5. Situació socio-econòmica	15
3. ALGUNS ASPECTES IMPORTANTS DE LA VIDA QUOTIDIANA	19
3.1. El camp de la salut	19
3.1.1. Nivells de dependència i necessitat d'ajuda	21
3.2. L'habitatge	23
3.3. L'oci i el temps lliure	25
4. DESITJOS, INQUIETUDS I PREOCUPACIONS	29
4.1. Les mancances més viscudes	31
REFLEXIONS A NIVELL DE CONCLUSIONS	33
ANNEX	38

BREU INTRODUCCIÓ

No fa massa anys, quan en la nostra societat es feia esment de la gent gran, normalment era sempre per organitzar diades d'homenatges i també per presentar la gent gran com les persones a les que calia, no solament respectar, sinó també admirar per la seva tasca portada a terme. Per altra part, constituïen també el que podríem anomenar "pal de paller" de la família. Difícilment es presentaven com un "problema social".

Avui en dia la situació no és exactament la mateixa. Els canvis que s'han produït, i que s'estan produint, en la nostra societat dibuixen un panorama totalment diferent. L'esperança de vida ha augmentat, fet que determina la presència cada cop més nombrosa de persones grans, accentuada pel descens de la natalitat que minva de manera notòria la base de la piràmide de l'estructura d'edats de la població. Aquest és el fet que se'ns repeteix, quan se'ns diu tantes vegades que la població s'està envellint.

Hi han altres aspectes que no podem oblidar i que incideixen sensiblement en la re-situació de l'anomenada gent gran. S'ha trencat el model estereotipat de la família dita patriarcal en la que les persones grans hi tenien un rol clau. Avui en dia ens trobem no solament amb la família dita "nuclear" de pares i fills, sinó també amb models familiars molt diversos i la seva dinàmica es mou per uns paràmetres que res tenen a veure amb els de fa 50 anys.

Els canvis són notoris, no solament si tenim en compte fets concrets com els esmentats de la família, sinó que amb una mirada mínimament crítica a quins són els valors que són punts de referència en la nostra societat (la utilitat, l'eficàcia, el consumisme, el tenir... etc.) ens posen a l'abast uns elements que també hem de tenir presents si volem comprendre el moment en el que vivim i de quina manera afecten directament a la comprensió de la situació social del col·lectiu de gent gran.

Tot això en el context d'una societat urbana en la que la vida i les relacions socials han experimentat una transformació substancial i de la que, tot i que pugui semblar al contrari, Centelles tampoc se n'escapa.

Fer una anàlisi de tots els aspectes que són reveladors del canvi que s'està operant i de quina manera incideixen en la vida quotidiana de les persones i de com de tot aquest procés no se n'escapen els col·lectius de les persones grans, podria ser ja objecte d'un estudi. No és aquest el nostre plantejament. Però sí que el fet que avui en dia els col·lectius de gent gran siguin objecte de preocupació és un clar indicador que ja formen part dels anomenats "problemes socials" en els que cal intervenir i buscar solucions. Es en aquesta línia que des de les diferents Administracions Públiques s'intenten trobar les polítiques més

adequades, a la vegada que, degut a la seva manca de recursos, fa tot el possible per desvetllar la sensibilitat de la "societat civil" perquè assumeixi també la seva part de responsabilitat.

Aquesta breu introducció voldria acabar-la plantejant una pregunta que segurament poques vegades ens fem i que en el cas de la gent gran, és molt adient: cal parlar de problemes socials, entre els que hi entra la gent gran, o més aviat hauríem de parlar d'una societat problemàtica que genera aquests problemes?.

OBJECTE I OBJECTIUS DE L'ESTUDI. LES SEVES LIMITACIONS

Quan, des de l'Àrea de Serveis Socials de l'Ajuntament, Càritas i l'Associació de Gent Gran de Centelles es va prendre la determinació de portar a terme l'estudi, es tenia molt clar què era el que es volia i també perquè es volia portar-lo a terme.

Tal com s'esmenta en un dossier elaborat per l'Associació de Gent Gran de Centelles:

"El nombre de persones grans de la nostra població creix en tant per cent sobre el total de la població i també en valor absolut. Diguem que cada cop hi ha més gent gran a Centelles. Actualment, a Centelles, els que passem dels 65 anys devem ser uns mil cinquanta, i d'aquí a cinc anys esperem ser-ne cap els mil cent vint".

Aquest és el col·lectiu important que constitueix l'objecte d'estudi. Però ha semblat oportú, de cara a poder dibuixar mínimament les perspectives de futur, tenir en compte el col·lectiu que actualment té entre 60 i 65 anys. Tenint present que no es tractava tant de homogeneitzar les situacions de les persones de 65 anys en amunt amb els que encara estan, o com a mínim són considerats actius, sinó de veure fins a quin punt les noves generacions de persones grans poden fer preveure un futur diferent d'aquest col·lectiu i que poden plantejar la necessitat de preveure unes línies d'actuació diferents.

Els objectius de l'estudi van directament enfocats de cara a disposar dels elements necessaris que permetin enfocar a mig i llarg termini, una política i unes actuacions realistes i eficaces. És a dir, que puguin ser referència obligada per qualsevol actuació en aquest camp, ja sigui iniciativa privada o de l'administració local.

Avui en dia, són moltes les actuacions que, de cara al col·lectiu de la gent gran, es porten a terme. Des de residències fins a les telealarmes, passant pel Centre de dia i les Llars i Casals d'avis... etc. Però el que passa realment, tot i que és necessari que es portin a terme aquestes actuacions, és que moltes vegades passen desapercebudes situacions i realitats que queden amagades on segurament hi podem trobar problemàtiques prioritàries que s'han de tenir en compte, a la vegada que cal conèixer quins són els grups del col·lectiu de la gent gran que viuen una situació més precària, no solament a nivell econòmic sinó també de salut, soledat, dependència... etc. que no disposen dels mitjans necessaris per afrontar aquestes situacions i alleugerir la seva problemàtica.

Cal precisar que aquest treball no es mou en el terreny de la casuística ni és aquesta la seva finalitat. Implícitament ja ho hem esmentat, que no en podem esperar de l'estudi un simple llistat de

problemes a resoldre. Tots som conscients que els problemes socials no solament és qüestió de números, sinó que al darrera hi ha tota una realitat que condiona i provoca el problema. És important conèixer quines són aquestes condicions, ja que això possibilita una actuació més eficaç.

En aquest sentit, cal entendre que l'estudi no és un manual de receptes. L'estudi no donarà les solucions, aquestes són pròpies de les administracions i dels agents socials que planifiquen i treballen directament en el terreny de les diferents situacions i problemàtiques socials, però no hi ha dubte que l'anàlisi de la realitat facilita molt més una comprensió de com és aquesta realitat i de quina és la millor manera d'actuar-hi a fi de procurar que les situacions siguin menys conflictives.

COM S'HA PORTAT A TERME L'ESTUDI

Per tot el que anteriorment hem explicat es pot comprendre fàcilment que l'estudi no obeïa a un plantejament de "què és la vellesa", "qui es pot considerar vell..." etc. sinó de veure concretament "quina és i com és" la situació de les persones grans de Centelles. Es a partir d'aquí que, per part dels promocionadors de l'estudi, es va creure que la millor manera de portar-lo a terme seria utilitzant la tècnica de l'enquesta.

Es va decidir que, tractant-se d'una població com Centelles, es podia considerar com a univers a enquestar tot el col·lectiu de persones majors de 60 anys. Aquesta decisió va propiciar el fet que no calia pensar en quina seria la manera més correcte d'elaborar científicament una mostra a partir d'uns criteris i indicadors prèviament establerts. Aquesta representativitat quedava ja assegurada si es tenia en compte la globalitat del col·lectiu, malgrat les absències que es poguessin detectar i les persones que es neguessin a contestar l'enquesta sempre que aquestes darreres no tinguessin un pes molt fort o afectessin a un grup determinat del col·lectiu.

El nombre de persones a enquestar era de 1.388, les que en el cens de població de Centelles constaven com a majors de 60 anys. De totes aquestes persones, 140 (o sigui un 10'1%) eren absents. Els motius d'aquestes absències tant podien ser degudes al fet d'estar de vacances o viure a casa d'algun fill, com també a un canvi de domicili sense que constes la baixa en el padró municipal. Els que es varen negar a contestar l'enquesta, o que deien que no podien, representa el 6%, que en nombres absoluts era de 84. Són 224 les enquestes que representen el col·lectiu que no ha contestat, el 16'1%. L'anàlisi de les dades recollides pertanyen a les 1.164 respostes rebudes que representen el 83'9% del total de la població de més de 60 anys que figura en el cens de Centelles.

L'enquesta està estructurada, no en base a les opinions que la gent gran pugui tenir d'uns temes concrets, sinó en base a la recollida de dades objectives que ens aportessin un coneixement de quina és la situació real dels enquestats: gènere, edat, situació familiar, convivència, nivell cultural, situació econòmica, condicions de l'habitatge, salut i grau de dependència, serveis i equipaments que coneix i utilitza, com omple el seu temps lliure i quines són les mancances i necessitats que pateix.

Tot i que en l'enquesta s'ha intentat treballar amb la major objectivitat possible, sempre hi ha alguns aspectes que poden quedar marcats per les apreciacions subjectives que fa la persona enquestada. Aquestes apreciacions, que sempre es donen, són normalment propiciades per la circumstància concreta que viu la persona i que provoquen que en aquells moments accentui més un problema. Però això no vol dir que el problema no existeixi,

malgrat que potser no sigui tant transcendent com ho expressa la persona enquestada.

I. MARC DE L'ESTUDI

Creiem que és oportú situar el marc de l'estudi per una raó molt senzilla: no és un estudi sobre la gent gran en general sinó de la gent gran d'un poble concret, Centelles. Conèixer mínimament quina és l'evolució que ha fet la població de Centelles i quins són els elements que han anat configurant aquesta evolució ajudaran molt a contextualitzar el col·lectiu objecte de l'estudi.

Malgrat el que pugui semblar, en el darrer quinquenni (1991-1995) Centelles no ha perdut població. El 1991 segons el Cens de població tenia 5.715 habitants, i en l'actualització del Padró municipal de juliol de 1995 en tenia 5.802. Havia experimentat un lleuger augment de 87 persones. Més que d'un augment podríem parlar d'una certa estabilitat.

Tot i que aquesta certa estabilitat pot fer pensar en que l'estructura de la població també es manté dins els mateixos paràmetres, ens trobem amb variacions que val la pena remarcar ja que afecten directament al tema que és objecte d'estudi.

En el Padró d'habitants de l'any 1991, el col·lectiu de persones de més de 60 anys representava el 23% de tota la població de Centelles. En l'actualització del Padró de juliol de 1995 aquest índex era ja de quasi el 25%. En els darrers quatre anys havia augmentat dos punts. Per contrapartida, si tenim en compte les edats més joves ens trobem que en el Padró d'habitants de 1991, el col·lectiu de menys de 20 anys representava el 24%, i en l'actualització del Padró de 1995 aquest índex era del 21'5%. En el darrer quinquenni havia baixat quasi tres punts. Aquestes senzilles dades ja ens poden fer entendre que el procés d'envelliment de la població és un fet, almenys fins el moment present.¹

¹ Crec que val pena tenir en compte per veure i comprendre les perspectives demogràfiques de la població de Centelles, l'Informe-estudi que el Centre d'Estudis Centellencs ha elaborat, titulat "CENTELLES 2.000". En aquest estudi es dibuixa clarament la trajectòria demogràfica del municipi en els darrers decennis i s'insinuen les perspectives de futur. Aquest estudi ha estat portat a terme per Lurdes Balmes, Roser Castro i David Camps.

En aquest mateix sentit cal tenir en compte "El Pla Social" 1992 que des de l'Àrea de Benestar Social de l'Ajuntament ha estat portat a terme per la professional Inma Serra.

Acurant una mica més les dades, la població de Centelles en l'actualització del Padró de 1995 presentava el quadre següent:

	Homes		Dones		Totals
Infància (0-4 anys)	424	14'8%	406	13'8%	830 14'3%
Joves (15-24 anys)	467	16'3%	395	13'4%	862 14'9%
Adults (25-64 anys)	1508	52'7%	1492	50%	3000 51'7%
Vellesa (+ 65 anys)	462	16'1%	648	22%	1110 19'1%

Caldrà veure quina és l'estructura d'edats de la població que ens dibuixa el Cens recentment portada terme durant l'any 1996. El que sí queda clar és que el pes de la gent gran és cada vegada més notori.²

Pot ser il·lustratiu al respecte comparar la taxa de població de més de 65 anys de Centelles amb la global de Catalunya. Mentre a Catalunya - dades del IEC 1991 - la taxa de població de més de 65 anys era del 14'3%, a la Comarca d'Osona era del 15'2% i a Centelles la taxa era del 16'2% dos punts per sobre la global de Catalunya.

Amb això no pretenem dir, ni molts menys, que el municipi de Centelles cal incloure'l entre els municipis de Catalunya, o de la comarca d'Osona, que més accentuen el creixement de la taxa de gent gran. Per fer aquesta afirmació ens caldria un estudi comparatiu de tots i cada un dels municipis de la comarca o de Catalunya. Però de les dades sí que se'n desprèn que a Centelles el pes de les persones de més de 65 anys cada dia és més notori.

Es en aquest context que volem situar l'estudi, a la vegada que aquest context ajuda a comprendre el perquè aquest sector de població ha d'ésser un centre d'interès de qualsevol política social que des de l'Administració es vulgui portar a terme.

² Moltes més dades que fan referència als indicadors socials de l'envelliment de la població, natalitat, mortalitat, dependència etc...es poden trobar elaborats en el "Pla Social 1995-1999" que ha portat a terme la professional Imma Serra.

2. EL COL·LECTIU DE LA GENT GRAN DE CENTELLES

Anteriorment ja hem fet esment dels grups d'edat que es tenien en compte per definir el col·lectiu-objecte d'estudi, del nombre d'enquestes que s'havien portat a terme i quantes eren les respostes rebudes i del perquè aquest nombre ens dóna peu a poder parlar globalment de tota la població gran ("vella") del municipi.

En un annex al final de l'estudi es pot veure el model d'enquesta, quines eren les qüestions que es plantejaven i com es va estructurar.

L'anàlisi de totes les dades recollides ens permet dibuixar el perfil que presenta aquest grup de població i apuntar les qüestions més problemàtiques que es plantegen, conèixer quin és la dinàmica de la vida i relacions socials d'aquest col·lectiu a la vegada que possibilita trobar els elements orientadors d'una política social més realista i eficaç.

2.1. CARACTERÍSTIQUES DEL COL·LECTIU

Tot i que anteriorment ja hem remarcat que hi ha un petit percentatge que "no ha volgut contestar (que són majoritàriament els que no han arribat als 65 anys) o que està vivint fora del municipi", quan parlem del col·lectiu ens referim a tot el grup de població que ha contestat l'enquesta i que comprèn la quasi totalitat de persones grans de Centelles, que és el 93'3% dels presents en fer l'enquesta.

Com és normal en aquests grups d'edat la major part del col·lectiu és del gènere femení. Així ens trobem que el 58% de persones enquestades són dones i el 42% restant són homes.

2.1.1. Edat, sexe i estat civil de la població enquestada

L'estructura d'aquesta població tenint en compte els diferents grups d'edat és la següent:

- De 60 a 64 anys.....	259...22'2%
- De 65 a 69 anys.....	285...24'5%
- De 70 a 74 anys.....	265...22'8%
- De 75 a 79 anys.....	157...13'5%
- De 80 a 84 anys.....	109...9'4%
- De 85 a 89 anys.....	62 ...5'3%
- Més de 90 anys.....	27 ...2'3%
TOTAL.....	1.164....100%

Tot i que lògicament pot semblar que el percentatge més alt hauria d'ésser el que correspon al grup de 60 a 64 anys, cal tenir present que és en aquest grup on s'han donat més les actituds negatives i que no han volgut respondre l'enquesta. Es normal que, a mesura que avança l'edat, disminueix també el nombre de persones. Recordem que

l'esperança de vida està establerta pels homes a 75 anys i per les dones a 80 anys. Seguint aquesta tautologia, és normal que en els grups d'edat més avançats el col·lectiu sigui format majoritàriament per dones, fet que no exclou que també hi trobem algun home. El grup fort és el que correspon a les edats compreses entre els 65 i 74 anys, que acumulen el 47'3% del col·lectiu enquestat. Si les previsions que l'esperança de vida cada dia pot arribar més lluny, tot fa preveure que el col·lectiu de més de 80 anys augmentarà.

En el que fa referència a l'estat civil, la situació de les persones enquestades la distribució és la següent:

- Solters.....	99.....	8'5%
- Casats.....	764.....	65'6%
- Vidus.....	285.....	24'5%
- Separats.....	13.....	1'1%
- Altres.....	2.....	0'2%
- N/C.....	1.....	0'1%
	TOTAL	1.164....100 %

Quasi dues terceres parts correspon a persones casades, fet que implica normalment, com a mínim, viure en parella. Però cal remarcar que l'altra tercera part es tracta de persones que civilment consten com a persones soles, el que no vol dir que visquin soles, poden viure amb algun fill, germà o altres parents, sense descartar que, en més d'un cas, es deu tractar de persones que realment viuen soles.

2.1.2. Lloc de naixement i temps de residència en el municipi

Un municipi com el de Centelles pot fer pensar que el col·lectiu de les persones grans el formen la gent que "és del poble des de sempre o que són de comarques veïnes i que han vingut a Centelles per motius diferents". Malgrat que la immigració de la dècada dels anys 60 i 70 va incidir en la dinàmica demogràfica del municipi, el seu impacte mai va ser tant fort com el que es va produir en els municipis de les comarques més properes a la conurbació barcelonina. Per altra part, Centelles també té l'empremta de les persones de la ciutat de Barcelona que hi passaven l'estiu, i que potser, en més d'un cas, en poden haver fet la seva residència habitual a l'arribar l'edat de jubilació.

Tots aquests són aspectes que cal tenir presents ja que poden configurar unes "tipologies" pròpies dins el col·lectiu global de la gent gran.

- Nascuts a Centelles.....	406...	34'9%
- Resta comarca d'Osona.....	308...	26'5%
- Resta de Catalunya.....	187...	16'1%
- Espanya.....	253...	21'7%
- Estranger.....	4...	0'3%
- N/C.....	6...	0'5%
TOTAL	1.164	100 %

Més de les tres quartes parts, exactament el 77'5%, són d'origen català, i d'aquests el 51'4% són de la comarca d'Osona (inclòs el municipi de Centelles). Aquesta "identitat" segurament que configura tota una dinàmica de relacions socials entre les persones d'aquest col·lectiu. Caldria veure fins a quin punt els d'origen no català han entrat en aquesta dinàmica o bé han configurat la seva pròpia. Un dels avantatges que tenen els pobles com Centelles, a diferència de les grans conurbacions ciutadanes, és que la integració d'aquests col·lectius a la dinàmica i a la vida de la comunitat és molt més fàcil, i sempre costa més que es sentin com un "gueto". Això no vol dir que quan arriben a l'edat de la jubilació "rebrotin" els records dels orígens i potser, en més d'un cas, es replantegen al retorn al seu lloc d'origen.

Referent al temps de residència al municipi, cal remarcar que la majoria dels vinguts de fora, tant els vinguts d'altres llocs de Catalunya com de la resta de l'Estat espanyol, la majoria fa ja més de 30 anys que varen arribar. Tot i que no ens consta el perquè les causes són sobradament conegudes, aquestes poden omplir un ample ventall que contempla, des dels casaments fins trobar una casa, passant per tenir un treball en una empresa del municipi.

Hi ha un aspecte que sí que cal tenir en compte: en els darrers 15 anys, són 73 les persones d'aquest col·lectiu de gent gran que han fixat la seva residència a Centelles. Pot ser que aquest fet sigui indicador d'una tendència que s'anirà mantenint en els propers anys? En tot cas caldrà seguir el seu procés i evolució.

2.1.3. Nivell d'instrucció

Els nivells d'instrucció assolits faciliten, en bona part, que les persones siguem capaces d'unes certes activitats (llegir, entendre i comprendre la informació de moltes coses... etc.) que quan arriba l'edat del "no treballar" poden ajudar molt a omplir diferents espais de la nostra vida. Amb això no pretenem dir que una persona analfabeta no tingui també un bagatge cultural propi, però sí que és una realitat que cal conèixer per poder valorar certes dificultats en les que la gent gran es pot trobar, a la vegada que pot orientar les accions que es vulguin portar a terme de cara aquest col·lectiu.

Les dades referents al nivell d'instrucció són les següents:

- Analfabets.....	120...	10'3%
- Llegir i escriure...	188...	16'2%
- Primaris incomplets.	287...	24'7%
- Primaris.....	468...	40'2%
- Secundaris.....	63....	5'4%
- Superiors.....	32....	2'7%
- N/C.....	6....	0'5%
TOTAL	1.164..	100 %

Possiblement, si aquestes dades les comparéssim amb col·lectius de persones grans d'altres municipis, els percentatges no variarien gaire, a no ser que es tractés de llocs en els que, des de sempre, han estat el lloc de residència d'una classe social determinada. Estem parlant d'unes generacions que van viure en un context molt diferent del actual i en el que, per una part les possibilitats d'accés a l'ensenyament no era assequibles, i per altra part l'obligatorietat del mateix era inexistent.

Si tenim en compte el que avui en dia s'entén quan s'expressa el concepte d'analfabetisme funcional, on s'inclou tots els que no tenen el Graduat escolar, ens trobaríem amb un 51'2% de persones grans de Centelles que es troben en aquesta situació. Es tracta d'un "concepte" que no vol dir que sigui aplicable a la totalitat de persones que es troben en aquesta situació. Pensem que moltes persones sense el títol de Graduat han portat a terme una formació autodidacta tant o més valuosa que el títol esmentat. També hem de tenir present que aquest mateix concepte està en funció de les diferents reformes que s'estan portant a terme dins l'àmbit de l'ensenyament.

El que sí val la pena remarcar és aquest 10% de persones analfabetes i el 16'2% que es mouen al nivell just de saber llegir i escriure. Conceptes per altra part difícils de precisar ja que poden fer referència a saber firmar i llegir els anuncis que es veuen pel carrer.

Si contemplem la variable del gènere, ens trobem en les situacions que podem qualificar com a normals, tenint present que es tracta d'unes generacions marcades per unes circumstàncies concretes que determinaven molt clarament el paper de la dona, amb tots els condicionants que això suposava. Les dades que donem a continuació són el reflex d'això que comentem:

Analfabets.....	7'5%	H.....	12'1%	D... (10'3%)
Llegir i escriure.	17'2%	H.....	15'4%	D... (16'7%)
P.Incomplets.....	24%	H.....	25'3%	D... (25'7%)
Primaris.....	39'4%	H.....	40'8%	D... (40'2%)
Secundaris.....	7'%	H.....	4'3%	D... (5'4%)
Superiors.....	4'5%	H.....	1'5%	D... (2'7%)

La correlació entre nivells d'instrucció i gènere és evident. Com més baixos són els nivells més s'accentua la presència femenina i, com més alts són els nivells, els percentatges de dones que han assolit aquests nivells és més baix. En el gènere masculí, aquesta proporció és a la inversa, com més baixos els nivells, menys presència masculina i, com més alts els nivells d'instrucció, més presència masculina.

Cal tenir present el que anteriorment hem analitzat i comentat de la globalitat del col·lectiu: la tònica predominant és la d'uns nivells baixos d'instrucció, i la variable del gènere marca unes clares diferències.

2.1.4. Els nuclis familiars de convivència

Una de les situacions que pot presentar problemes quan es tracta de gent gran és la convivència. No és tant la soledat per ella mateixa, que ja és molt important, sinó el fet que, com més gran, més necessites dels altres per moltes coses simples i senzilles de la vida quotidiana. Segurament que aquesta necessitat és més important quan es tracta del gènere masculí que normalment s'han desentès molt del tarannà domèstic i quotidià.

Les dades recollides en l'enquesta ens presenten les situacions següents:

- Viu sol.....	145...	12'4%
- Viu amb parella...	484...	41'6%
- Amb germans.....	39...	3'4%
- Amb fills.....	120...	10'3%
- Parella i fills...	242...	20'8%
- Altres familiars..	99...	8'5%
- Rotació.....	5...	0'4%
- Residència.....	21...	1'8% ³
- Pensió.....	3...	0'3%
- N/C.....	6...	0'5%
TOTAL...	1.164..	100 %

Quan hem analitzat l'estat civil hem pogut constatar que en un 65% es tractava de persones casades. Aquesta dada per ella mateixa ja és un indicador que en la majoria de casos es tracta, com a mínim, d'una convivència de parella. Aquesta és la situació d'un 41'6% de les persones enquestades. Ens trobem també amb un 25% de persones que viuen amb la parella i fill/s que són les que, junt amb les anteriors, configuren el col·lectiu de persones que consten com a casades.

³ Algunes de les enquestes dels residents s'han fet en llurs domicilis. En altres casos l'enquesta no ha estat possible.

Pot semblar que el fet de viure amb parella, no amb parella i fills, ja predetermina una situació sense massa problemes. Però un altre element que entra en joc és l'edat de l'altre.

Es en aquest aspecte que cal remarcar que un 9% dels casos es tracta de persones que conviuen amb una altra que té més de 80 anys. Tant pot ser que es tracti de parelles com de germans o altres familiars que viuen junts. No podem afirmar categòricament que es tracta de nuclis de convivència "problemàtics" però sí que, objectivament parlant, són els nuclis que poden presentar més necessitats d'ajuda.

En la majoria de casos, la convivència es dona amb persones que es mouen entre els 60 i 69 anys (41'4% dels casos) i entre 70 i 79 anys (37'2%) però no podem perdre de vista que un 9% de les persones enquestades, la persona amb la que conviuen (sigui espòs/a, germà o altre) té ja més de 80 anys. Cal pensar en el present i futur d'aquestes situacions, principalment les que compreses en aquest darrer grup, aparentment vulnerables a presentar més necessitats i tenir-los presents a l'hora d'avaluar situacions de risc.

Dins les diferents modalitats de convivència, hi ha unes situacions que no perquè siguin minoritàries han de passar desapercebudes. Es tracta de les 145 persones (el 12'4%) que viuen soles, i això no forçosament vol dir que no tinguin família. Però, de fet, no conviuen amb ningú, i pot ser molt bé que es tracti de persones solteres o vídues que, de moment es valen (o potser tenen algú que els ajuda) per elles mateixes.

De les situacions anteriors es pot deduir fàcilment que la majoria de nuclis de convivència, quan no es tracta de persones que viuen soles, estan formats per dues (la parella), seguit de les que viuen amb parella i fills i de les persones vídues que conviuen amb algun dels fills/es.

2.1.5. Situació socio-econòmica

Per poder analitzar mínimament les situacions socio-econòmiques d'un col·lectiu, s'ha de disposar d'uns indicadors mínims, però a la vegada significatius, que permetin fer una valoració. Per descomptat que sempre hem de tenir present una certa relativitat. Segons siguin les circumstàncies de l'entorn, un determinat poder adquisitiu pot ser suficient per mantenir un nivell de vida digne; en canvi aquest mateix poder adquisitiu en un altra medi pot ser totalment insuficient i situar a la persona o a les famílies en el llindar de la pobresa o en el forat de la mateixa pobresa. Malgrat aquesta "certa relativitat", és evident que hi han situacions greus i reals de persones que difícilment poden cobrir les seves necessitats bàsiques. Entre aquests grups de persones que es troben en aquesta situació amb molta facilitat poden situar-s'hi la gent gran.

Els indicadors dels que disposem per fer l'aproximació a quina és la situació socio-econòmica de les persones enquestades fan referència a la situació laboral actual, una aproximació als seus ingressos mensuals i al tipus de pensió que cobren.

Les dades referents a la situació laboral actual presenten el següent panorama:

- Treballen.....	65.....	5'6%
- Situació d'atur.....	21.....	1'8%
- Jubilats.....	930.....	79'9%
- Mestresses de casa...	125.....	10'7%
- N/C.....	23.....	2' %
TOTAL.....	1.164.....	100 %

Tractant-se de persones grans, pot donar la sensació que algunes de les situacions laborals que s'expressen en el quadre no responen a la realitat del col·lectiu. Cal tenir present que l'enquesta s'ha passat a persones que encara es troben en edat laboral, el grup comprès entre els 60 i 65 any. Per aquest motiu no ha de sorprendre que més d'un 6% de les persones enquestades estiguin treballant o en situació d'atur. Però tampoc ens ha de sorprendre el fet que persones entre 60 i 65 anys tinguin la jubilació anticipada, com també es dona el cas molt poc significatiu de persones de més de 65 anys que estan actives. Aquest és un fet cada dia més normalitzat dins la dinàmica de la re-estructuració empresarial. En aquest sentit també pot semblar paradoxal la situació de "mestresses de casa". Pensem que hi ha dones que és la feina que han fet sempre, això no vol dir en absolut que cap de les dones enquestades hagi treballat i que consti com a jubilada o que cobri algun tipus de pensió.

Els ingressos econòmics dels que no estan actius laboralment normalment arriben a través de les jubilacions o pensions.

- Jubilats o pensionistes.....	997.....	88'9%
- Cap tipus de pensió.....	113.....	10'1%
- N/C.....	12.....	1' %
TOTAL.....	1.122.....	100 %

(Lògicament aquí no hi consten els que estan actius laboralment)

Dels 113 que no cobren cap tipus de pensió, el 82'3% (en nombre absolut 90) són dones, la majoria d'elles casades i que segurament han fet sempre de mestresses de casa.

En quant al tipus de pensió o jubilació que cobren els que han respost afirmativament, la distribució és la següent:

- Autònoms.....	136.....	13'4%
- General.....	596.....	59'1%
- Especial.....	120.....	11'9%
- SOVI.....	51.....	5'1%
- FAS.....	2.....	0'2%
- LISMI.....	-.....	-
- PNC.....	23.....	2'3%
- PIRMI.....	4.....	0'4%
- Altres.....	35.....	3'4%
- N/C.....	42.....	4'2%
TOTAL.....	1.009.....	100 %

L'any 1996 la pensió SOVI representava un ingrés mensual de 38.205 ptes., la pensió FAS 24.905 ptes., la LISMI també 24.905 ptes., la PNC era de 36.000 ptes mensuals i la PIRMI de 39.000 ptes. per la persona principal, més 6.000 ptes més si hi havia un altre membre en la família sense cap ingrés, 5.000 ptes si hi havia una tercera persona i 4.000 ptes. més per la resta que es trobessin en les mateixes condicions. ⁴

Tenint present aquestes retribucions, podem deduir que en tot el col·lectiu ens trobem amb 80 persones, el 8% del total, els ingressos mensuals dels quals no superen ni arriben a les 40.000 ptes. Una aproximació més exacte de per on es mouen els ingressos mensuals la podem veure en el quadre següent.

- Més de 100.000 ptes.....	79.....	7'8%
- Entre 70 i 99.000 ptes.....	155.....	15'4%
- Entre 50 i 69.000 ptes.....	496.....	49'2%
- Entre 36 i 49.000 ptes.....	128.....	12'7%
- Entre 25 i 35.000 ptes.....	56.....	5'5%
- N/C.....	95.....	9'4%

Quasi les tres quartes parts, exactament el 72'4%, tenen ingressos mensuals superiors a les 50.000 ptes. Però no podem passar per alt les 56 persones que tenen ingressos inferiors a les 35.000 ptes mensuals, i aquesta situació no afecta solament a persones que viuen soles, sinó que també afecta a parelles. Segurament que les persones amb pensions baixes però que viuen amb els fills o altres familiars no tenen els mateixos problemes per cobrir les seves

⁴ SOVI: "Seguro Obligatorio de Vejez e Invalidez"
 FAS: "Fondo de Asistencia Social"
 LISMI: Llei d'Integració Social de Minusvàlids
 PNC: Pensió No Contributiva
 PIRMI: Pla Interdepartamental de la Renda Mínima d'Inserció

necessitats més elementals com poden ser el menjar i les despeses pròpies de la llar la llum, aigua, telèfon... etc.

Aquest aspecte dels ingressos econòmics com a condicionants d'una vida més o menys digne sempre està en funció, no solament de les necessitats de la persona, sinó també de l'estil de vida a que les persones s'han acostumat. Amb això no pretenem dir que no hi hagi un mínim necessari sense el que és impossible cobrir les necessitats. Es en aquest aspecte que podem constatar que, malgrat no sigui la majoria, sí que hi ha un nombre important de persones que es situen en els mínims o per sota els mínims i que, en més d'un cas, s'hi ajuntaran altres situacions agreujadores del problema.

3. ALGUNS ASPECTES IMPORTANTS DE LA VIDA QUOTIDIANA

Els problemes que en diferents aspectes de la vida quotidiana es poden presentar, com per exemple la salut, problemes d'habitatge... etc., no són exclusius de les persones grans. Tots ens podem trobar amb problemàtiques a qualsevol moment o època de la nostra vida.

Però sí que les possibilitats o la capacitat d'afrontar aquestes problemàtiques varien substancialment segons sigui el moment de la vida en el que apareixen, com també és evident que alguns aspectes concrets, principalment els que fan referència a la "autosuficiència tant física com material" són un element definitori per afrontar els diferents problemes que es presenten en les edats "velles" de la persona. Per altra part, és una època de la vida en la que el temps lliure es constitueix com eix de la principal ocupació i moltes vegades, aquest temps d'oci es converteix amb el temps de "no saber que fer".

3.1. El camp de la salut

A mesura que la persona va acumulant anys, uns dels aspectes que queda més tocat és el de la salut. Moltes vegades no tant perquè "sempre s'estigui malalt" sinó perquè degut al desgast, hi ha una predisposició a la precarietat física i a la necessitat d'ajuda per portar a terme certes activitats que anys endarrera eren fruit de la pròpia i total autonomia.

Es en aquest sentit que el recurs als professionals de la salut es fa més necessari i la cobertura de les despeses que això pugui ocasionar adquireix un pes rellevant.

Avui en dia un dels fruits de l'Estat del Benestar és que la quasi totalitat de les persones tenen la cobertura sanitària que dona la Seguretat Social. Són pocs els casos de les persones que es troben excloses d'aquesta cobertura necessària, malgrat que això no vol dir que tot estigui solucionat; les situacions de precarietat "física" abans esmentades poden continuar donant-se sense que la cobertura sanitària pugui solucionar-la.

Les vies per les que les persones enquestades han arribat a la cobertura sanitària que dóna la Seguretat Social són les següents:

- Cartilla del ram tèxtil.....	293.....	25'1%
- Cartilla de la S.S.....	837.....	72'%
- Cartilla Funcionari.....	10.....	0'9%
- ICS.....	1.....	0'1%
- No tenen "cartilla".....	13.....	1'1% ⁵
- N/C.....	10.....	0'8%
TOTAL	1.164.....	100 %

Segons aquestes dades, 13 persones, 1'1% de tots els enquestats, manifesten trobar-se sense cap tipus de cobertura sanitària.

En el primer terç del segle que estem acabant, moment en el que la SS encara no estava ni molt menys establerta, existien les Mútues nascudes arrel de la desprotecció que patien els obrers des de la revolució industrial que assegurava un mínim d'atencions i cobertures en els casos de necessitat. Avui en dia, donada la crisi de l'Estat del Benestar, les Mútues són entitats que tornen a situar-se en primera línia. Moltes de les persones del col·lectiu enquestat pertanyen a aquestes generacions i segurament més d'una d'elles estava associada a alguna de les mútues existents. A l'universalitzar-se la Seguretat Social, possiblement molts varen deixar la mútua, ja que tenien les necessitats presents i futures, com pot ser la jubilació, cobertes.

Malgrat això, algunes encara continuen sent socis d'alguna de les Mútues existents.

- Són socis d'alguna mútua.....	185.....	15'9%
- No són socis de cap mútua.....	957.....	82'2%
- N/C.....	22.....	1'9%
TOTAL.....	1.164.....	100 %

El grup de persones que diu "no tenir cap tipus de cobertura" és realment petit. Però hi ha una altra vessant de la cobertura que en aquesta edat adquireix un relleu important: la necessitat de medicació més o menys continuada. Evidentment que per les persones que no tenen cap tipus de cobertura necessària el consum de medecines pot suposar una despesa important que, si no tenen un poder adquisitiu raonable, pot esdevenir un autèntic problema econòmic.

⁵ Segons el Decret 55/1990, de 5 de març, es regula l'extensió de la cobertura de l'assistència sanitària de la Seguretat Social a les persones sense recursos econòmics suficients.

La medicació continuada presenta les freqüències que s'expressen el quadre següent:

- Sí que pren medicació continuada.....	771...	66'2%
- No pren medicació continuada.....	379...	32'6%
- N/C.....	14...	1'2%
TOTAL.....	1.164..	100 %

Són dues terceres parts que prenen medicació continuada. Això no vol que es tracti de situacions de malaltia greu. La majoria de vegades és una mediació que intenta equilibrar el que el propi cos desgastat ja no pot donar.

3.1.1. Nivells de dependència i necessitat d'ajuda

Aquest és un aspecte que no entra en el que hem analitzat en l'apartat anterior sobre la cobertura sanitària. Es una dimensió de la vida quotidiana que en moltes ocasions és tan, o més, important que el fet de tenir el metge que et visita quan estàs malalt.

Difícilment es pot arribar a concretar de manera precisa els diferents nivells de dependència que una persona gran pot patir. Aquests nivells poden cobrir un ventall molt ample que pot anar des de la invalidesa total fins a la necessitat d'ajuda per segons quines feines de la casa. Per aquest motiu ha semblat important diferenciar per una part "si es valen per ells mateixos", i per altra part, "si necessiten ajuda per les tasques diàries i qui els ajuda".

Es a partir d'aquestes dades que ens podrem aproximar d'una manera més exacta al nombre de persones enquestades més afectades per uns nivells d'invalidesa i per la necessitat d'ajuda en les tasques diàries.

- Es valen per ells mateixos.....	1013.....	87'0%
- Es valen a mitges.....	59.....	5'1%
- No es valen per ells mateixos...	80.....	6'9%
- N/C.....	12.....	1'0%
TOTAL.....	1164.....	100 %

La invalidesa, a diferents nivells, afecta a un col·lectiu de 139 persones, un 12% del total de persones enquestades. Segons com es llegeixi aquesta dada, sobretot si un es fixa amb els mil i escaig que es valen per ells mateixos, pot semblar que no té un pes molt significatiu. Però no podem descontextualitzar aquesta dada de moltes altres com són: el dimensionat del municipi de Centelles que té poc més de 5.000 habitants, que aquesta situació de invalidesa no és estàtica i exclusiva d'aquest nombre de persones, sinó que com hem pogut veure el col·lectiu de persones grans tendeix a augmentar, i aquesta dinàmica poc anar engruixint el nombre de persones que es trobin en aquesta situació, que en aquesta situació s'hi poden trobar algunes persones del 12% que viuen soles... etc.

Són totes aquestes circumstàncies que poden ajudar a mesurar més acuradament la realitat d'aquestes persones.

Aquestes invalideses són provocades majoritàriament per malalties com, Alzheimer, Parkinson, atrofia cerebral, demència, Arteroesclerosi, embòlia... etc. Aquestes malalties són les que majoritàriament provoquen la invalidesa total i que afecta sobretot al col·lectiu del gènere femení, ja que la majoria de persones grans són dones.

Les semi-invalideses tenen una llista llarga de causes que l'han provocat. Lesions cardíaques, afeccions pulmonars, problemes de circulació, artrosi, asma, osteoporosi... etc. Són situacions que a mig termini poden generar una invalidesa total, a la vegada que en aquest col·lectiu hi poden anar entrant persones que en el moment actual es valen per elles mateixes. Es des d'aquesta perspectiva que s'ha de projectar les actuacions de cara al futur.

L'altre aspecte que hem esmentat anteriorment, com objecte d'anàlisi per veure quins eren els punt més fràgils referents a "l'auto-suficiència", era la necessitat d'ajuda per les tasques diàries i quotidianes.

- Sí que té ajuda.....	384.....	33'0%
- No té ajuda.....	693.....	59'5%
- N/C.....	87.....	7'5%
TOTAL	1.164.....	100 %

Tal com estava formulada la pregunta, pot fer sospitar que els que no tenen ajuda, que són la majoria, no és que no la necessitin, sinó que senzillament no en tenen. Malgrat tot, i tenint en compte que les enquestes varen ser fetes personalment, no creiem que la majoria dels que no tenen ajuda, la necessiti. En alguns casos concrets sí que aquesta circumstància es dona en l'enquesta, ens consta que "necessiten ajuda amb urgència" i que "el familiar que se'n fa càrrec necessita que algú l'ajudi". Aquests casos, tot i que són molt puntuals, caldria tenir-los molt en compte.

Dels que afirmen que sí tenen ajuda, en la majoria de casos és l'entorn familiar que dona ajuda, ja sigui la parella, en el 38'5% dels casos, els fills en un 25'5%, o els germans i altres familiars en el 12'5% dels casos. Aquesta ajuda "familiar" en les tasques de la vida diària i quotidiana, afecta al 76'5% de tot el col·lectiu que "sí té ajuda".

Les persones grans que reben ajuda en les tasques diàries dels veïns i amics, representen el 7'4% de tots els que reben ajuda.

Hi ha tot un sector de persones grans, que segurament corresponen a les que disposen d'un poder adquisitiu més elevat, que tenen l'ajuda de persones contractades. Aquestes persones representen l'11'5% de totes les que han afirmat que tenen ajuda.

En un altre nivell cal situar-hi els que reben l'ajuda dels S.Socials, que són 9 persones, el 2'2%. No hi ha cap persona que digui rebre ajuda per part de persones vinculades a Càritas. La sorpresa d'aquestes respostes, tenint en compte els projectes d'atenció que ambdues institucions porten a terme a Centelles, fa pensar en el possible desconeixement de qui o quina entitat és l'origen de l'ajuda que hom rep.

3.2. L'habitatge

Tractant-se de la gent gran, la qüestió de l'habitatge cal situar-la en un context diferent de tot el que avui en dia representa el mercat de l'habitatge i les dificultats de moltes persones per tenir accés al mercat.

Normalment, a les edats madures i grans, les persones ja disposen d'un lloc per viure, tant si aquest lloc és compartit per altre familiars (fills, germans... etc.) com si és la llar de la parella o de la persona sola. El que sí és important, quan es tracta de persones grans que no viuen precisament amb els fills o altres familiars, és veure quines són les condicions d'aquest habitatge, el seu equipament i les seves infra-estructures, ja que ens podem trobar amb deficiències que afectin la mínima qualitat de vida necessària, sobretot si tenim en compte l'edat de les persones que hi viuen.

El règim de tinença de l'habitatge presenta la distribució següent:

- Propietat.....873.....75'4%
- Lloguer.....147.....12'7%

La propietat de l'habitatge ha estat sempre, i encara ho és avui dia, un component que forma part de la nostra cultura. No és d'estranyar que les tres quartes parts de les persones enquestades visquin en una casa de propietat.

La quarta part restant es distribueix en un ventall ample i diversificat:

- Un 4'6% viuen amb els fills
- Un 2'3% viuen en una casa "d'us de fruit".
- Un 1'6% viuen en una residència
- Un 1'4% "amb altres"
- Un 1'1% viuen en un pis cedit
- Un 0'3% viuen en una pensió

De la resta no ens consta la dada que fa referència a qui és el lloc, o la casa, on viuen. La majoria dels habitatges on viuen estan ubicats en el nucli urbà del poble. Solament un 5'1% viuen a les afores, o millor dit "en la ruralia".

Malgrat que es tracti d'un municipi com Centelles, que com molts altres municipis de les seves característiques es varen configurar urbanísticament en base a la casa de planta baixa o com màxim un-dos pisos, en els darrers decennis també han entrat en joc les anomenades "cases de pisos", això fa que l'accessibilitat a l'habitatge es compliqui per les persones grans, i més si pateixen alguna de les limitacions anteriorment esmentades.

La majoria de persones, en un 80% dels casos, viuen a bé en planta baixa o en el primer pis. Fet que facilita l'accessibilitat. Com més amunt està situada la vivenda, són menys les persones grans que hi viuen. El 12% tenen la vivenda situada en una segona planta i el 7% a la tercera o més, però que corresponen quasi totes, en un 5% dels casos, amb les cases que disposen d'ascensor.

En la majoria de casos es tracta d'habitatges de dimensions "normals i grans". El 94% dels habitatges tenen tres o més habitacions. És des suposar que aquest dimensionat també està en funció del nombre de persones que hi viuen. En el cas que visquin amb els fills, fet que afectava a un 40% de les persones enquestades, normalment trobem els habitatges amb quatre o més habitacions. Només en un 6% dels casos ens trobem amb habitatges que disposen únicament de una o dues habitacions.

Normalment es tracta d'habitatges que tenen els equipaments necessaris i suficients per assegurar una vida digna i "normal" en els moments actuals. Malgrat tot, sí que encara podem trobar mancances que per la gent gran poden suposar un problema afegit a les limitacions pròpies de l'edat. Per aquest motiu, tot i que es tracti d'un nombre d'habitatges reduït, és important concretar aquestes deficiències que poden entorpir i dificultar el ritme quotidià de les persones grans que hi viuen.

Cal tenir present que és molt possible que més d'una d'aquestes vivendes poden ser les que no formen part del casc pròpiament urbà, i que estiguin situades a les afores del poble, motiu de més per tenir-les presents ja que són les més allunyades dels serveis i equipaments.

Les mancances més accentuades són les següents:

- Un 6'6% no tenen aigua calenta
- Un 6'1% no tenen telèfon
- Un 5'5% no tenen bany complert
- Un 3'7% no tenen màquina de rentar
- Un 6'1% tenen el lavabo a fora de la casa
- Un 16'8% tenen humitats fortes a la casa
- Un 10'7% tenen esquerdes

No disposar de telèfon, ni d'aigua calenta, tenir el lavabo fora de la casa... etc. malgrat es tracti de persones grans que possiblement estiguin acostumades "des de sempre" a viure en

aquestes situacions, no deixa d'ésser un signe evident d'un nivell de vida poc digne. Aquí podríem afegir-hi el 0'8% de vivendes que no disposen de nevera, i el 0'5 que no disposa de televisor, que tot i ser un element del que se'n pot prescindir, no deixa de fer companyia quan es tracta de persones grans.

3.3. L'oci i el temps lliure

A partir dels 65 anys és l'època de la vida en la que les persones realment podem disposar de les 24 hores del dia per fer realment el que un vulgui fer. Es el moment que la tan anomenada "societat de l'oci" sigui una realitat. Però el perill és que arribi l'època del "no saber què fer" ni en què ocupar el temps, que és molt diferent del temps d'oci.

Es des d'aquesta perspectiva que podem situar la importància que per molts grups de persones grans adquireixen les activitats que es porten a terme en els esplais i centres de gent gran, però cal tenir present que també és possible que no totes les persones grans trobin el seu lloc, o que per les causes que sigui desconeguen aquestes activitats, i no podem tampoc oblidar les circumstàncies concretes que marquen la vida d'aquestes persones que poden facilitar, o dificultar, omplir el temps oci: nivell cultural, situació econòmica, estat de salut... etc.

Un dels aspectes que ens ha semblat important considerar, com indicador de fins a quin punt aquestes persones tenien uns punts de referència del lloc on vivien, és el coneixement que tenen dels equipaments i serveis existents.

Generalment tothom coneix, més ben dit sap on són, els serveis institucionals més importants i paradigmàtics com són l'Ajuntament, la Parròquia, el Consultori... tot i que aquest darrer hi ha un 2'2% de persones que no "el coneixien".

Dels equipaments i serveis més pròpiament assistencials, i que toquen molt de prop aquest sector de població de la gent gran, hi trobem ja uns nivells de desconegut més accentuats. Els més coneguts són el Casal del Jubilats i la Residència; no obstant ens trobem un 6'6% de persones (77 en nombres absoluts) que no "coneixen" la llar del jubilat. En certa manera això pot trobar una certa explicació, ja que en l'enquesta s'ha contemplat el grup de persones entre 60 i 65 anys i és possible que desconeguin l'existència d'aquest equipament, malgrat que en una població de les dimensions com la de Centelles la majoria de població té coneixement d'on estan ubicats els diferents equipaments. En aquesta mateixa línia, però amb un percentatge molt més baix de desconegut, hi podem situar la Residència amb 2'2% de persones que la desconeguen.

El que sí crida més l'atenció és 51'9% de persones que desconeguen "l'Associació de Gent Gran de Centelles". Són 601 persones que han

contestat que "no" la coneixen. Caldria preguntar-se perquè la majoria coneixen el Casal del jubilat i desconeixen l'Associació.⁶

De les entitats de Serveis Socials esmentades en l'enquesta hi ha una clara gradació en quant al coneixement que les persones grans en tenen. Possiblement també estigui en funció de la necessitat que han tingut, o no, d'utilitzar-les o demanar-hi la prestació d'algun servei.

- Càritas "no" és coneguda per un 60'9% dels enquestats
- Els S. Socials de l'Ajuntament, "no" són coneguts per un 44'5%
- La Creu Roja, "no" és coneguda per un 20'7%.

Curiosament l'entitat més coneguda és la que segurament té menys incidència en la prestació de serveis socials "quotidians", la Creu Roja. De les altres dues, S.Socials de l'Ajuntament i Càritas, aquesta darrera és la més ignorada. En l'enquesta es fa esment d'un servei que són "Els visitadors de malalts", desconegut per més d'un 70% de les persones enquestades.

L'altre aspecte contemplat i que fa referència més directa a l'oci, és "conèixer quines són les activitats que realitza en el temps lliure", tenint en compte que parlar de temps lliure amb persones que no treballen, vol dir parlar de tot el dia.

Poden ser moltes i variades les activitats que durant el dia una persona pot realitzar. D'aquí la dificultat que comporta conèixer quina de les activitats és la que més temps ocupa i que potser es constitueix com a "eix" de tot el que fa durant el dia.

Hi ha unes activitats que sí marquen la dinàmica de la vida quotidiana, i que més que activitats per omplir el temps lliure es podrien qualificar de treball. En aquest nivell hi ha les dones que en primer lloc situen les feines de la casa en un 66% dels casos, els homes solament en un 16% dediquen temps a fer aquesta feina.

L'activitat que els homes situen en primer lloc és "anar a passejar sols, amb els amics o amb la parella". Un 54% ho posen com a primera activitat. Però en un 38% dels casos els homes es dediquen a cuidar l'hort que es pot considerar una feina que pot fer mentre la dona es cuida de la casa, a la vegada que no li representa cap obstacle per anar a passejar amb la parella o amb els amics.

La lectura és l'activitat que tant les dones com els homes situen en tercer lloc per omplir el temps de lleure. Almenys aquesta és la

⁶ L'Associació, que té més de 400 socis, no compte amb local social propi i utilitza els del Casal Francesc Macià per les seves activitats de tal forma que, per gairebé tothom, mai és "anar a l'associació" sinó "anar al Casal".

resposta que han donat un 34% dels homes i un 41% de les dones. La lectura pot anar des de la revista de modes o esportiva fins al llibre, tot passant per la premsa diària.

Una de les "feines" que tant els homes com les dones situen en el quart lloc d'importància és la de "cuidar els nets". Es una activitat que forma part de la mateixa naturalesa pel fet d'ésser avis; això no vol dir que tots els avis la facin, i que tant la facin els "avis com les àvies".

De les activitats que més podríem dir s'escapen de la vida rutinària de cada dia i que són realment "activitats", per una part no presenten un pes gaire important, i per altra part es diferencien molt si es tracta d'activitats que porten a terme les dones o els homes.

Un 10% de les dones fan gimnàs o natació, mentre que solament un 2% dels homes fan activitats d'aquest tipus. En canvi les activitats que fan referència a la participació en alguna de les entitats del poble, incloent-hi cantar en una coral, és més comú en els homes, un 9% afirmen ser presents en aquestes activitats, mentre que les dones arriben just a un 4%.

En els moments actuals, hi ha un moviment que des de diferents instàncies, inclosa l'Administració Pública, està molt potenciat; es tracta del "Voluntariat". Es a partir de potenciar aquest moviment que s'intenta vertebrar i dinamitzar la societat civil en uns moments que la xarxa de la vida associativa sembla que no acabi de cuallar, i per altra part aquest voluntariat pot fer la suplència de moltes de les deficiències que la crisi de l'estat del benestar provoca.

Curiosament no és una activitat "captivadora" pel col·lectiu de gent enquestada del municipi de Centelles. Solament un 3% (21 en nombres absoluts) de les dones diuen "fer voluntarisme", i en el cas dels homes un 2% (12 en nombres absoluts).

No podem oblidar un factor que pot influir en aquesta qüestió del voluntariat: Centelles és un municipi en el que la dinàmica de la vida i les relacions socials encara conserva mínimament una xarxa veïnal d'ajuda mútua quan és necessari, i per altra part no oblidem que també "es voluntari" totes les activitats que aquestes persones porten, a terme. Caldria preguntar-se fins a quin punt les instàncies i els serveis que coneixen els problemes i necessitats del municipi han intentat desvetllar l'esperit voluntarista del grup de població que estem analitzant.

Hi ha una variable que incideix normalment en aquesta dinàmica de les activitats. Aquesta variable és l'edat. De la mateixa manera que quan es tenen 50 anys, normalment no es fa el mateix que quan se'n tenen 15 o 20, com més anys es van acumulant a partir dels 65 lògicament també es va fent més difícil portar el mateix ritme de

vida. Amb això no pretenem dir que forçosament, hi ha una certa edat on la inactivitat és total. Tampoc podem perdre de vista que a mesura que creix l'edat el col·lectiu és també menys nombrós. Per aquest motiu no és estrany que el plec fort de les activitats el trobem acumulat entre els 65 i 80 anys. Com més esforç demanant les activitats estan més generalitzades en els edats "més joves"; com per exemple cuidar l'hort, això no vol dir que persones de més de 80 anys encara estiguin cuidant el seu hort. Passejar amb la parella o els amics és l'activitat que manté una constant. Es la manera de no estar tancat a casa.

Val la pena especificar unes activitats concretes que queden molt marcades per uns grups d'edat també concrets: la lectura la trobem molt acumulada entre els 70 i 85 anys; les activitats voluntàries entre els 65 i 79 anys, a l'igual que la participació en les diferents entitats; el gimnàs, practicat essencialment per dones, entre els 70 i 79 anys; el joc, activitat principalment masculina entre els 65 i 79 anys.

Les activitats "típiques" com feines de la llar, anar a la plaça, cuidar nets... etc. les trobem presents en tots els grups d'edat, seguint el procés lògic anteriorment esmentat. Com més s'accentua la manca de capacitat per fer les coses a causa de l'edat, lògicament serà més difícil cuidar els nets, fer les feines de la casa... etc.

Seria oportú veure fins a quin punt les activitats que es porten a terme en les entitats que agrupen la gent gran, són les activitats que aquests col·lectiu desitja.

Cal pensar també amb les persones que diuen "tenir necessitat de relacionar-se amb altres". Aquesta situació és un exponent que les activitats i serveis que s'ofereixen perquè la gent gran no es trobi sola i pugui omplir el seu temps lliure no arriba a tots.

Algunes d'aquestes activitats que es porten a terme, també reben queixes per part d'algunes persones grans, ja que "la meva pensió no em permet portar a terme activitats que costen diners". En aquest últim aspecte cal preguntar-se si les activitats tals com els viatges estan, en ocasions, massa lligades a interessos comercials. És una consideració que voldríem ser extensible a certes ofertes de celebracions i actes lúdics destinats especialment a gent gran.

Tot plegat fa pensar en el que hem dit abans; fins a quin punt els equipaments i les activitats que es porten a terme són pensades per tothom i es fan assequibles també per tothom.

4. DESITJOS, INQUIETUDS I PREOCUPACIONS

Normalment sempre és una mica difícil precisar amb seguretat quines són les preocupacions, desitjos o inquietuds de les persones. Són vivències que en part depenen molt de les circumstàncies concretes que viu la persona en uns moments determinats de la seva vida, i que tant poden ser preocupacions "cròniques" originades per mancances d'un procés irreversible, com preocupacions que desapareixen quan la circumstància concreta canvia.

D'aquesta dinàmica no se n'escapen les persones grans. Però sí que cal tenir en compte que les persones grans juguen amb desavantatge a l'hora de poder fer realitat els seus desitjos o alliberar-se de les inquietuds i preocupacions. Es una etapa de la vida en la que poc varien les circumstàncies i tampoc hi ha la capacitat personal per fer-les variar.

Una primera aproximació concreta a les preocupacions o inquietuds d'aquestes persones, s'ha portat a terme d'una manera molt senzilla però que ens situa molt en aspectes de la vida quotidiana. Se'ls ha demanat quins serien els serveis que en el moment actual els serien útils si en poguessin disposar. En el quadre següent els especifiquem per ordre d'importància:

- Servei de bugaderia.....	el 84'6%	l'utilitzaria
- S. de menjar a domicili...	82'3%	"
- Residència assistida.....	81'9%	"
- Residència temporal.....	79'8%	"
- Ser atès per un voluntari.	76'1%	"
- Centre de dia.....	75'5%	"
- Telealarma.....	62'9%	"

Les feines quotidianes de la casa són les que "demanen prioritàriament" un servei que ajudi a portar-les a terme. Aquí caldria tenir elements que ajudessin a determinar realment fins a quin punt es tracta d'una autèntica necessitat, ja que és sobradament conegut que aquestes tasques demanen una capacitat i mobilitat que en moments concrets de la vida no hi són.

Segurament que aquesta mateixa carència de capacitat "organitzativa" dels afers quotidians és la que situa en segon terme tot el que fa referència residències assistides, Centres de dia...etc. En el fons es troba la manera de solucionar el problema que representa el no poder portar a terme aquestes activitats que fins al moment omplien el temps de la vida quotidiana i formaven part de la normalitat de la vida de la persona; és més, possiblement segons per quines persones era una tasca que ajudava a la seva realització.

En aquesta mateixa direcció hi podem situar "el ser atès per un voluntari". No es tracta tant de demanar companyia, que també pot

formar part de la utilització d'aquest servei, com de trobar una persona que també ajudi a fer la feina de casa.

Quan se'ls ha demanat quina seria la seva resposta si els hi oferissin anar a viure en una residència per sempre és la següent:

No ho acceptarien de cap manera.....	24'5%
Ho acceptarien.....	6'1%
Ho acceptarien només en cas de necessitat....	61'5%
No sabrien què fer, o no ho diuen.....	7'9%

És a dir, només un 6'1%, que és menys d'un de cada setze, ha respost que ho acceptaria, mentre que el 61'5% només ho acceptaria "per necessitat i si no hi havia cap més solució". Una quarta part, el 24'5% es negaria totalment i un 4'2% no sabia que fer.

Aquestes respostes poden donar la impressió que entren en contradicció amb el que anteriorment afirmaven que "un dels serveis que utilitzarien seria una residència temporal o una residència assistida". Crec que és important diferenciar entre residència temporal, que pot fer referència a unes determinades èpoques en les que la persona gran queda sola, i la residència assistida que pot fer referència a situacions realment greus de problemes de salut o d'incapacitat per valdre's d'ella mateixa, tant si aquestes es donen en el moment present com si fa referència a situacions que preveu de cara al futur.

Segurament que aquesta qüestió de la residència ve molt marcada pel punt de referència que en tenen del propi municipi, o dels municipis propers, ja que donada la seva ubicació geogràfica i les condicions ambientals s'han constituït en seu d'aquests equipaments i serveis.

Transcrivint literalment expressions de persones entrevistades, ens hem trobat que en més d'una ocasió ens han dit:

"ELS PREUS DE LA RESIDÈNCIA SÓN PREOCUPANTS I INACCESSIBLES. QUAN SIGUI GRAN I HO NECESSITI NO SABRÉ PAS ON ANAR".

"ENCARA QUE VOLGUÉS NO HI PODRIA ANAR A LA RESIDÈNCIA. EM FALTEN DINERS I MAI ELS TINDRÉ".

"PREFEREIXO UN CENTRE DE DIA QUE UNA RESIDÈNCIA, I QUE PUGUI DISPOSAR D'UN SERVEI DE BUGADERIA. DE LA RESIDÈNCIA NI PARLAR-NE".

Altres que de cara a un futur no renuncien a la possibilitat d'anar a una residència, puntualitzen:

"DE CARA AL FUTUR I SI ES MANTÉ LA SITUACIÓ ACTUAL DE PARELLA, M'AGRADARIA QUE A LA RESIDÈNCIA HI HAGUessin HABITACIONS DOBLES QUE PERMETESSIN CONTINUAR LA NOSTRA VIDA".

Tot apunta a una imatge de les residències que contempla una doble faceta; per una part, sembla clar que les residències estan fetes i pensades per una certa "classe social" de gent gran. Aquella que disposa d'un poder adquisitiu o bé que darrera seu té familiars que li poden solucionar el problema o també que té algun patrimoni.

Per altra part, s'insinua que la vida quotidiana de la residència no té en compte la situació concreta de certes persones i volen que totes passin pel mateix "règim d'internat".

4.1. Les mancances més viscudes

Es normal que no sempre es té el que un desitja i és previsible que un sempre desitja més del que té i disposa. Però és evident que hi ha ordre de prioritats en aquestes mancances, i que no és el mateix la manca d'un televisor que la manca d'aigua calenta o de no tenir els diners suficients per arribar a final de mes. Algunes de les principals situacions de manca que ens han expressat les persones grans enquestades de Centelles, les transcrivim tal com elles ens les han expressat.

"LA SOLEDAT. VULL COMPANYIA. LES NITS LES PASSO MOLT MALAMENT".

"ESTIC SOLA I NO TINC TELÈFON".

Expressions com aquestes han estat molt normals en totes les enquestes que s'han portat a terme. No oblidem que aquesta situació de soledat afecta a més d'un 12% de les persones grans de Centelles i que normalment aquesta situació de soledat va acompanyada per una edat que comporta unes limitacions.

Hi un altre tipus de preocupacions que es dirigeixen directament cap a la qüestió econòmica. Recordem que hi ha un 18% de persones que cobren menys de 50.000 ptes al mes, i d'aquests un 5'5% cobra menys de 35.000 ptes. De la mateixa manera que aquesta pensió per segons qui, pot servir per fer actes lúdics, per altres pot tenir una trascendència vital.

"TINC LA PENSIÓ MOLT BAIXA I EL LLOGUER ÉS ALT PER LES MEVES POSSIBILITATS."

"LA DONA NO COBRA PENSIÓ PER MALALTIA I JO TINC LA JUBILACIÓ D'AUTÒNOM QUE ÉS MOLT BAIXA. TENIM APUROS ECONÒMICS".

"TINC 62 ANYS I ESTIC JUBILAT, PERÒ EL PROBLEMA ÉS QUE LES MEVES DUES FILLES ESTAN A L'ATUR I LES HAIG DE MANTENIR".

Amb tot això no pretenem dir que tot el col·lectiu de gent de Centelles viu situacions econòmiques límits. Però també és evident que no podem oblidar aquest grup de persones que no deixa d'ésser rellevant i que té dificultats per viure el dia a dia.

Sense tanta insistència, algunes de les persones varen expressar la seva preocupació referent al funcionament d'alguns dels serveis com pot ser les llargues llistes d'espera per ser atesos en casos de malaltia, la poca atenció que alguns dels serveis municipals donen quan ells hi han anat (i no precisament els Serveis Socials), experiències no gaire agradables amb els serveis d'Ambulància... etc.

A la base de totes aquestes preocupacions concretes i que toquen aspectes de la vida que ja es donen en el moment present, hi trobem les pors i preocupacions, en certa manera lògiques, que fan referència al futur: la salut, la por a l'invalidesa degut a una progressiva manca de mobilitat... Totes fan referència a les progressives limitacions que a mesura que passen els anys es van accentuant.

REFLEXIONS A NIVELL DE CONCLUSIONS

L'objectiu que es pretenia amb aquest estudi era apropar-se a una realitat social del municipi de Centelles que cada dia és més rellevant i que afecta a un col·lectiu molt nombrós: LA GENT GRAN.

Conèixer les seves característiques, les seves situacions, el desenvolupament de la seva vida quotidiana, els seus problemes i preocupacions... etc. I tot això, no per pura curiositat, sinó per comprendre millor aquesta realitat i trobar els elements que possibilitessin portar a terme unes accions i una política més acurada que afavorís i millorés les condicions de vida de la gent gran.

En aquest darrer apartat de conclusions, no és la nostra intenció fer un resum estadístic de les dades ja analitzades, sinó més aviat accentuar els punts claus que es desprenen d'aquestes dades i que marquen unes pautes, no solament per reflexionar sobre una situació que tenim al nostre costat i que forma part de la vida comunitària de Centelles, sinó també per determinar a curt i a mig termini una política, per part de l'Administració, que incideixi eficaçment en la millora de la qualitat de vida d'aquest col·lectiu.

Es evident que ens trobem davant d'una realitat que no és exclusiva del municipi de Centelles, però sí que en queda afectat: l'augment, dins el conjunt de la població, del col·lectiu de persones grans. La projecció de futur dins el context de l'augment de l'esperança de vida fa preveure que cada cop seran més les persones que arribin i sobrepassin els 80 anys, amb totes les conseqüències que això comporta de limitacions i malalties pròpies de l'edat i que demanen atenció pel fet que l'autonomia serà més difícil i seran més dependents.

Un dels aspectes que en l'estudi hem pogut constatar i que confirma el que hem dit anteriorment, és la presència de persones grans soles, i també de parelles grans, que necessiten ajuda. En aquest punt cal fer esment del col·lectiu femení. En l'estudi es constata que el nombre de dones de més de 75 anys que viuen soles és important.

Si remarquem aquest aspecte és per un motiu molt senzill. Malgrat que la dona és molt més capaç que l'home de resoldre sola el funcionament de la seva vida quotidiana, econòmicament és el sector més marginat (pensions més baixes, viudetats...). Moltes vegades sense cap tipus de jubilació o pensió, malgrat que hagin treballat (en més d'un cas, han treballat en el que avui en dia s'anomena economia submergida). En alguns casos la dona tampoc té dret a la pensió no contributiva, ja que això depèn en gran part de la pensió que cobra el marit... però aquesta pensió queda molt reduïda quan la dona queda vídua.

Quan parlem de gent gran, cal advertir que es tracta d'un col·lectiu que, tot i tenir en comú "l'edat", presenta situacions i circumstàncies heterogènies. No és igual la persona que viu sola però disposa d'uns ingressos econòmics suficients que potser, fins i tot, li permeten tenir una persona que l'ajudi en les feines de la casa, que la persona que viu sola i té una pensió que pot arribar a fi de mes amb moltes dificultats.

Sense que vulguem donar-hi més importància que la que realment té, cal tenir present que quasi una quarta part del col·lectiu de persones grans de Centelles provenen de la resta de l'Estat espanyol. La seva integració a la dinàmica del poble s'ha realitzat a partir del treball i de tenir un habitatge. Entenen el català però no el parlen. Els baixos nivells d'instrucció es donen principalment en aquest col·lectiu, però això no vol dir que entre els autòctons també s'hi trobin persones amb uns nivells d'analfabetisme funcional força importants. Es un aspecte que cal tenir present a l'hora de pensar i programar activitats.

Una altra qüestió a tenir en compte són les persones d'aquest col·lectiu que progressivament van perdent la seva autonomia i necessiten dels altres per les coses més elementals de la quotidianitat.

Una constatació que hem pogut observar són les preocupacions i inquietuds de moltes d'aquestes persones que es veuen incapaces, tant econòmicament com personal, d'afrontar el present i el futur, i que la seva solució no la veuen amb l'ingrés a la residència.

En les anàlisis portades a terme s'apunten uns punts molt concrets que centren la problemàtica tenint en compte tot el que fa referència a l'aspecte econòmic. Això ha quedat prou remarcat anteriorment. Aquests punts els podríem concretar en les qüestions següents:

- La qüestió de l'habitatge. Quan la vida "és normal" no es noten tant els problemes de manca d'equipaments, d'infraestructures... etc. Això s'accentua quan entren en joc altres problemes com poden ser la dependència, les dificultats per moure's, el no disposar d'uns equipaments mínims que estalviïn esforç i comportin un mínim de comoditat... Aquestes situacions es donen i necessiten ser ateses.
- Els problemes de salut. La majoria d'ells vénen provocats per la "normalitat" de les malalties associades a l'edat. Els problemes més greus comencen quan surten malalties invalidants ("embòlies, demències, parkinson...") que, a més de les limitacions físiques, comporten angoixa i problemes d'acceptació. Aquests problemes s'agreuquen quan no hi ha família.

- El problema de la residència. Normalment, anar a una residència és vist com l'últim recurs quan ja no tens cap més solució. Tothom prefereix la intimitat de la casa. Això no vol dir que més d'un no hi hagi pensat però, tal com diuen molts dels enquestadors, "el descontentament ve provocat per la desproporció abismal que hi ha entre el que aquestes persones cobren de jubilació i el preu d'ingrés a la residència. Aquesta és una solució que la majoria de persones grans descarten. La visió que en tenen és que la residència és un lloc on s'hi va a morir quan ja no tens cap més solució".

A partir del treball quotidià que es porta a terme des de Serveis Socials de l'Ajuntament, es constata que "els problemes" d'aquest col·lectiu comencen a sorgir majoritàriament a partir dels 75 anys amb unes connotacions molt precises: persones soles, principalment dones vídues o separades... En el cas que es tracti d'una parella, es dona la circumstància que la família propera viu lluny... comencen a aparèixer els problemes de salut a nivell físic i moltes vegades acompanyats d'alguns tipus de demència... condicions de l'habitatge molt precàries... manca d'activitat i amb moltes dificultat de relació.

Curiosament moltes de les persones que viuen soles, de bon principi, diuen que no necessiten la companyia ni la visita de ningú. Però la vivència que molts dels enquestadors varen experimentar que era tot al contrari.

"Un cop començada l'enquesta, aquestes persones varen aprofitar l'ocasió per explicar anècdotes, fets, opinions i sentiments que han viscut al llarg de la seva vida, a la vegada que sortien els problemes que en el moment actual configuren la seva vida quotidiana. Això fa més que evident la necessitat per part d'aquestes persones que viuen soles de tenir algú al costat amb qui puguin parlar i que els escolti."

Molt sovint els casos que arriben a Serveis Socials són detectats pels veïns o per altres serveis com poden ser els centres de salut, hospitals... etc. Les seves necessitats es centren principalment en l'ajuda per les tasques diàries, per seguir el control mèdic, per la higiene personal, per la manca de companyia... El que moltes vegades es detecta és la gran distància que hi ha entre el que necessiten i el que es deixen fer.

Es davant de totes aquestes situacions que cal planificar a mig i a llarg termini accions que enduguin una dinàmica transformadora d'aquesta realitat i que obri una perspectiva més serena per les persones grans i les que, en un futur no gaire llunyà, també seran grans.

Aquesta planificació comporta una política que, per ser realista, ha de tenir en compte les situacions concretes que en el llarg de

l'estudi s'han anat esmentant però que, a la vegada, s'ha de concretar en accions que dinamitzin, i no burocratitzin, els serveis que amb més o menys encert ja s'estan portant a terme.

Es en aquesta línia que es podrien marcar uns punts orientatius i bàsics de cara a una atenció més precisa del col·lectiu.

- Cal millorar la informació general dels serveis existents, ja que la població en té un gran desconeixement. Saben que hi ha l'assistent social però la majoria ignora l'existència d'uns serveis i recursos.
- Les situacions de poca mobilitat, i en segons quins casos de immobilitat total, haurien de fer pensar en la manera de com organitzar "un banc de préstec dels estris necessaris per aquestes situacions: cadires de rodes, caminadors... etc." ja que els paga la Seguretat Social.
- Donades les situacions cada vegada més notòries de persones que viuen soles, caldria potenciar i "educar" un voluntariat, tot intentant que les diferents entitats que tenen aquest voluntariat, actuïn de manera més o menys coordinada i tenint clar que no es tracta de portar a terme actuacions esporàdiques sinó d'una tasca continuada.
- Les persones grans, un cop han superat el que podríem anomenar trauma de la jubilació, difícilment troben sentit quan se'ls parla d'oci o temps lliure. Són conceptes que normalment es correlacionen amb el treball. La seva vida ja no es reparteix entre treball-oci. Moltes vegades, malgrat que es passin el dia a casa no es plantegen portar a terme activitats. Tenint en compte aquesta situació, segurament caldria fomentar i promoure la participació en l'organització d'activitats, però tenint sempre en compte la situació socio-econòmica-cultural del col·lectiu a la que van adreçades.
- En darrer lloc, a partir de les problemàtiques i situacions que més han sobresortit en l'estudi, caldria pensar en quina seria la millor manera de potenciar els Serveis d'Ajuda a domicili, buscant una cofinanciació dels mateixos. En aquesta mateixa línia, caldria pensar en un Centre de dia, així com en estades temporals en una residència i com concertar amb l'ICASS places en residències assistides.

Aquests punts concrets que senyalem com a propostes possibles d'unes actuacions i d'una política a portar a terme no pretenen en absolut ser les úniques vàlides. Possiblement, des de l'Administració i des dels professionals de diferents institucions i entitats que treballen en aquest camp, poden sortir unes altres alternatives.

El que sí creiem que és del tot necessari és evitar en lo possible que es continuï repetint la dinàmica que sempre es dóna quan es tracta de problemes socials: BUSCAR LA SOLUCIÓ QUAN EL PROBLEMA TE UNES DIMENSIONS DIFICILS DE SUPERAR. SEMPRE ES VA DARRERA DEL PROBLEMA. POTSER JA ES HORA QUE ES PENSI EN UNA POLÍTICA PREVENTIVA QUE, COM A MÍNIM, DISMINUEIXI LA GRAVETAT I EL DIMENSIONAT DELS PROBLEMES.

ANNEX

Donada la qualificació dels enquestadors i l'experiència en el tractament de temes socials d'alguns d'ells, en el llarg dels nostres comentaris hem donat acollida a les seves impressions que hem considerat molt valuoses, ja que eren fruit d'unes vivències palpades dia darrera dia.

L'ocasió de conèixer el col·lectiu de gent gran i la bona oportunitat d'una relació intergeneracional és considerada gairebé per tots ells i elles com una agradable experiència sense problemes de comunicació i feta amb bona acollida i bon ambient.

Els enquestadors que han portat a terme el treball de camp són les següents persones:

Aleix Mataró Garriga

Anna Gómez Mundó

Anna Riera Camps

Cristina Rovira Ramon

David Camps Fontarnau

Dolors Morera Ayza

Guerau Arisa Alemany

Imma Feliu Torrent

Jordi Ayats Balcells

Laia Falgueras Verdaguer

Maria Rufat Creus

Marta Castany Aregall

Pere Sanchez Garcia

Roc Aris Alemany

Ruht Pujol Boix

Xesco Casacuberta Vallier